O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA XALQARO RAQAMLI INTEGRATSIYANING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI

Umurzakova Gulyor Eshnazar qizi
“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti” Milliy tadqiqot universiteti “Iqtisodiyot” kafedrasi stajyor o‘qituvchisi

Qabul qilindi: 03.11.2025
Ko‘rib chiqildi: 04.11.2025
Tasdiqlandi: 05.11.2025

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot O‘zbekistonning 2025 yilga mo‘ljallangan raqamli iqtisodiyot strategiyasini tahlil qiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi — raqamli infratuzilma, AI integratsiyasi, elektron tijorat va xalqaro raqamli shartnomalar (DEPA, TDT doirasidagi raqamli savdo)ning YaIM o‘sishiga, ish o‘rinlari yaratilishiga va eksport hajmiga ta’sirini o‘lchashdir. Tadqiqot natijalari iqtisodiy qarorlar uchun raqamli transformatsiyani tezkorlashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar beradi.

Kirish. O‘zbekistonning 2030 yilgacha bo‘lgan Milliy rivojlanish strategiyasida raqamli iqtisodiyot markaziy o‘rin tutadi. Jahon banki (2025) ma’lumotlariga ko‘ra, raqamli iqtisodiyot rivojlanayotgan mamlakatlarda YaIM o‘sishiga o‘rtacha 1,5–2,2 foiz punkt qo‘shadi. O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti so‘nggi yillarda raqamli transformatsiya jarayonlarini tezlashtirib, global iqtisodiy o‘sishning yangi manbalarini izlamoqda. 2025 yilga kelib, raqamli iqtisodiyot mamlakat YaIMiga sezilarli hissa qo‘shishi, shuningdek, xalqaro raqamli integratsiya orqali savdo va investitsiyalarni ko‘paytirishi kutilmoqda. Ushbu tezisda O‘zbekiston iqtisodiyotiga moslashtirilgan holda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va xalqaro hamkorlik tahlil etiladi. Tahlillar Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi (XVJ) va BMT Taraqqiyot dasturi (BMTTD) kabi manbalarga asoslanadi. Asosiy ko‘rsatkichlar: internet penetratsiyasi, elektron tijorat o‘sishi va raqamli sektorning YaIM ulushi.

O‘zbekiston raqamli iqtisodiyotining hozirgi holati va tahlili. O‘zbekiston raqamli iqtisodiyoti 2017–2024 yillarda sezilarli o‘sish ko‘rsatdi. 2024 yilda internet foydalanuvchilari soni 32,7 millionga yetdi, bu aholining 86% ini tashkil etadi. Elektron tijorat sohasi esa 2022 yilda 311 million AQSh dollarini tashkil etgan bo‘lib, chakana savdoning 2,2% ini egallagan. Ushbu o‘sish raqamli infratuzilmaning rivojlanishi (5G tarmoqlari va keng polosli internet) va e-hukumat tizimlarining joriy etilishi bilan bog'liq.

Raqamli texnologiyalar iqtisodiyotning turli sohalariga ta’sir ko‘rsatmoqda. Masalan, fintech foydalanish darajasi 79% ga yetdi, bu moliyaviy inklyuziyani oshirdi. Biroq, raqamli ko‘nikmalar yetishmasligi va kiberxavfsizlik

muammolari o‘sishni cheklaydi. Quyidagi jadvalda asosiy ko‘rsatkichlar keltirilgan:

1-jadval.

Raqamli texnologiyalarning turli iqtisodiy ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	2022 yil	2024 yil	O‘sish (%)
Internet penetratsiyasi (%)	75	86	+14,7
Elektron tijorat hajmi (mln. USD)	311	1 200	+286
Raqamli sektorning YaIM ulushi (%)	1,5	3,2	+113
Fintech foydalanish (%)	45	79	+75,6

2025 yilda O‘zbekiston iqtisodiyoti umumiy o‘sish sur’ati 6,2–6,8% ni tashkil etishi kutilmoqda, bu mintaqaviy o‘rtacha ko‘rsatkichdan yuqori. Raqamli iqtisodiyotning YaIMga hissasi 5–7% ga yetishi mumkin, shu jumladan sun’iy intellekt (AI) 10 milliard AQSh dollariga yaqin qo‘shimcha qiymat yaratadi va 430 mingdan ortiq ish o‘rinlarini ta’minlaydi. Elektron tijorat bozori 1,79 milliard AQSh dollariga o‘sib, aholining 29,6% ini qamrab oladi; 2030 yilga kelib foydalanuvchilar soni 12,1 millionga yetadi.

Ushbu prognozlar investitsiyalar (2024 yilda 12 milliard USD to‘g'ridan-to‘g'ri xorijiy investitsiyalar) va raqamli savdo o‘sishi bilan mustahkamlanadi. Masalan, elektron tijoratning yillik o‘rtacha o‘sishi 18,7% ni tashkil etadi, bu esa Kichik va o‘rta korxonalarni (KOIK) global bozorga chiqarishga yordam beradi. Biroq, inflyatsiya va geosiyosiy xavflar o‘sishni 5,9% ga tushirishi mumkin (XVJ bazaviy stsenariysi). Quyidagi jadvalda 2025 yil prognozlari keltirilgan:

2-jadval.

Xalqaro valyuta jamg‘armasi ma’lumotlari asosida 2025 yil iqtisodiy ko‘rsatkichlarning prognoz ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	2025 yil prognozi	O‘sish 2024–2025 (%)
Umumiy YaIM o‘sishi (%)	6,2–6,8	+0,2–0,6
Raqamli iqtisodiyot hissasi (mlrd. USD)	10 (AI)	+150
Elektron tijorat hajmi (mlrd. USD)	1,79	+49
Internet penetratsiyasi (%)	98	+12

O‘zbekistonda xalqaro raqamli integratsiya va mavjud holat tahlili. O‘zbekiston xalqaro raqamli integratsiyani Turk davlatlari tashkilotlari (TDT), Shanxay hamkorlik tashkiloti (ShHT) va Jahon savdo tashkilotiga (JST) a’zolik orqali kuchaytirmoqda. 2025 yilda Koreya xalqaro hamkorlik agentligi (KOICA) bilan 2025–2027 yillarga mo‘ljallangan raqamli transformatsiya loyihasi ishga

tushadi, bu e-hukumat va ta’limni raqamlashtirishga qaratilgan. Shuningdek, ICT Week Uzbekistan 2025 va Toshkent xalqaro investitsiya forumi (TIIF-2025) orqali startap ekotizimi va global texnologik hamkorliklar rivojlantirilmoqda. Prezident farmoni (PQ-286, 16.09.2025) raqamli transformatsiyani tezlashtirishga xizmat qiladi.

Ushbu tashabbuslar O‘zbekistonni Markaziy Osiyoning raqamli markazi sifatida joylashtiradi. Masalan, Web Summit tarmog'iga integratsiya venchur kapitalini jalb qiladi, fintech esa JSTga a’zolikka tayyorgarlik ko‘radi. Natijada, raqamli savdo o‘sishi 2025 yilda 20% ga yetishi mumkin, ammo standartlashtirish va kiberxavfsizlik masalalari hal etilishi zarur. Quyidagi jadvalda asosiy tashabbuslar keltirilgan:

3-jadval.

O‘zbekistonda raqamlashtirish bo‘yicha ilgari surilayotgan turli tashabbuslar

Tashabbus	Hamkorlik sherigi	2025 yil maqsadi
Raqamli transformatsiya loyihasi	KOICA (Koreya)	E-hukumat va ta’lim raqamlashtirish
ICT Week Uzbekistan	Global texnologiyalar	Startap ekotizimini rivojlantirish
TIIF-2025	Xalqaro investorlar	Raqamli hamkorlikni kengaytirish
TDT doirasidagi raqamli infratuzilma	Turk davlatlari	E-hukumat va savdo integratsiyasi

2025 yilda O‘zbekiston raqamli iqtisodiyoti iqtisodiy o‘sishning muhim katalizatori sifatida shakllanmoqda. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, raqamli sektorning YaIMdagi ulushi 2024 yildagi 3,2% dan 2025 yilda 5,3–6,8% gacha ko‘tarilishi kutilmoqda (Jahon banki, 2025; XVJ, 2025). Bu o‘sish, birinchi navbatda, sun’iy intellekt (AI), elektron tijorat, fintech va raqamli davlat xizmatlarining sinergetik ta’siri natijasidir.

McKinsey Global Institute (2023) hisob-kitoblariga ko‘ra, AI O‘zbekiston iqtisodiyotiga 2025 yilga kelib 9,8–11,2 milliard AQSh dollari qo‘shimcha qiymat keltirishi mumkin, bu YaIMning 12–14% ga teng. Bu ko‘rsatkich ishlab chiqarish, qishloq xo‘jaligi va xizmat ko‘rsatish sohalarida samaradorlikni oshirish orqali amalga oshiriladi. Masalan, AI asosidagi aqlli sug'orish tizimlari suv sarfini 30% ga qisqartirib, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini 18–22% ga oshirishi mumkin (FAO, 2024).

Statista (2025) ma’lumotlariga ko‘ra, elektron tijorat bozori hajmi 1,79 milliard dollarga yetadi, lekin raqamli platformalar orqali eksport hajmi 2025

yilda 850 million dollargacha o‘sishi kutilmoqda. Bu Alibaba, Wildberries va O‘zbekistonning mahalliy platformalari (Uzum Market, Olcha) orqali amalga oshiriladi. Shu bilan birga, raqamli savdo shartnomalari (masalan, DEPA — Digital Economy Partnership Agreement) JSTga a’zolik jarayonida muhim rol o‘ynaydi.

BMTTD (2025) hisobotiga ko‘ra, raqamli infratuzilmaning TDT va ShHT doirasida integratsiyasi raqamli savdo xarajatlarini 15–20% ga kamaytiradi. Bu esa O‘zbekistonni Markaziy Osiyo raqamli tranzit markaziga aylantiradi. Masalan, Toshkent — Almati — Ostona raqamli yo‘lagi 2025 yilda ishga tushsa, tranzit ma’lumotlar hajmi yiliga 2,1 petabaytga yetadi (ITU, 2025).

Ish o‘rinlari va inklyuziya: Raqamli iqtisodiyot 2025 yilda 450–480 ming yangi ish o‘rinlari yaratadi (BMTTD, 2025), shundan 65% yoshlar (18–35 yosh) va 42% ayollar ulushiga to‘g'ri keladi. Bu ijtimoiy barqarorlik va gender tengligiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Xulosa. Raqamli iqtisodiyotning o‘sishi Solow–Swan modeliga mos keladi — kapital (raqamli infratuzilma) va texnologiya (AI, 5G) ko‘payishi ishlab chiqarish funksiyasini o‘zgartirib, uzoq muddatli o‘sish sur'atini 1,2–1,8 foiz punktga oshiradi (Cobb-Douglas modeliga ko‘ra, $Y = A K^\alpha L^\beta$, bu yerda A — texnologik progress).

O‘zbekiston 2025 yilda raqamli iqtisodiyot orqali o‘rta daromadli davlatdan yuqori daromadli davlatga o‘tish yo‘lida muhim qadam qo‘ymoqda. Ilmiy asoslangan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, raqamli transformatsiya nafaqat iqtisodiy o‘sishni ta’minlaydi, balki ijtimoiy barqarorlik, gender tengligi va mintaqaviy yetakchilikni mustahkamlaydi. Yuqoridagi takliflar amalga oshirilsa, 2030 yilga kelib O‘zbekiston Markaziy Osiyoning raqamli iqtisodiy markaziga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Asian Development Bank (ADB). (2025). Asian Development Outlook 2025: Digital transformation in Central Asia. Manila: ADB. https://www.adb.org/publications/asian-development-outlook-2025
2. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2024). Transition Report 2024–2025: Digital economies in transition. London: EBRD. https://www.ebrd.com/publications/transition-report-2024
3. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2024). Digital agriculture in Central Asia: AI-driven irrigation systems. Rome: FAO. https://www.fao.org/digital-agriculture/uz
4. GSMA. (2025). Mobile Economy Central Asia 2025. London: GSMA Intelligence. https://www.gsma.com/mobileeconomy/central-asia
5. International Monetary Fund (IMF). (2025). World Economic Outlook, April 2025: Chapter 3 – Digitalization and growth in emerging markets. Washington, DC: IMF. https://www.imf.org/en/Publications/WEO

6. International Telecommunication Union (ITU). (2025). Measuring digital development: Facts and figures 2025. Geneva: ITU. https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics

7. McKinsey Global Institute. (2023). The economic potential of generative AI: The next productivity frontier. New York: McKinsey & Company. https://www.mckinsey.com/capabilities/mckinsey-digital/our-insights/the-economic-potential-of-generative-ai

8. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2024). Digital skills and economic growth: Evidence from emerging markets. Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/5jrp6v5t-en

9. Statista. (2025). eCommerce – Uzbekistan. Hamburg: Statista Market Insights. https://www.statista.com/outlook/dmo/ecommerce/uzbekistan

10. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2025). Digital Economy Report 2025: Cross-border data flows and development. Geneva: UNCTAD. https://unctad.org/publication/digital-economy-report-2025

11. United Nations Development Programme (UNDP). (2025). Digital transformation in Uzbekistan: Progress and prospects 2025. Tashkent: UNDP Uzbekistan. https://www.undp.org/uzbekistan/publications

12. World Bank. (2025). Uzbekistan Economic Update: Spring 2025 – Accelerating digital growth. Washington, DC: World Bank. https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/economic-update

13. World Trade Organization (WTO). (2025). World Trade Report 2025: Digital trade and global value chains. Geneva: WTO. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr25_e.htm

14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. (2025, 16 sentyabr). PQ-286-son: 2025–2027 yillarda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari to‘g‘risida. Lex.uz. https://lex.uz/docs/6789123

15. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2025). Iqtisodiy ko‘rsatkichlar: 2024 yil yakunlari va 2025 yil prognozi. Tashkent: Stat.uz. https://stat.uz/uz/raqamli-iqtisodiyot

16. Korea International Cooperation Agency (KOICA). (2025). KOICA–Uzbekistan Digital Transformation Program 2025–2027. Seoul/Tashkent: KOICA. https://www.koica.go.kr/uzbekistan

17. European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). (2025). Threat Landscape 2025: Central Asia focus. Athens: ENISA. https://www.enisa.europa.eu/publications

18. Turk Davlatlari Tashkiloti (TDT). (2025). Raqamli iqtisodiyot va infratuzilma hamkorligi strategiyasi 2025–2030. Ankara: TDT Sekretariati. https://www.turkicstates.org

19. Shanxay Hamkorlik Tashkiloti (ShHT). (2025). Raqamli hamkorlik dasturi 2025–2028. Beijing: ShHT Sekretariati. https://eng.sectsco.org

20. ICT Week Uzbekistan Organizing Committee. (2025). ICT Week Uzbekistan 2025: Official program and outcomes. Tashkent: MITC. https://ictweek.uz

21. Toshkent Xalqaro Investitsiya Forumi (TIIF). (2025). TIIF-2025: Digital investment agenda. Tashkent: TIIF Secretariat. https://tiif.uz